

Stenografični zapisnik

tretje seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 18. septembra 1888.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar dr. Jožef Poklukar. — Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik baron Andrej Winkler. — Vsi članovi razun: Knezoškof dr. Jakob Missia, baron Oton Apfaltrern, baron Alfons Zois.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika II. deželno-zborske seje 13. septembra 1888.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 35. Poročilo deželnega odbora o ustanovitvi strokovne šole za šivanje čipek in umetno vezenje v Ljubljani.
4. Priloga 38. Poročilo deželnega odbora zadevajoče povračilo za režijo in hrano v deželnih dobrodelnih zavodih.
5. Priloga 36. Utemeljenje samostalnega predloga gg. poslancev Viljelma Pfeiferja in Franca Šukljeja in družnikov z načrtom zakona, s katerim se prenareja § 2. deželnega zakona 5. avgusta 1887, dež. zak. št. 24, o samostojni deželni nakladi na porabo žganih opojnih pijač.
6. Priloga 37. Utemeljenje samostalnega predloga gospoda poslanca dr. Franc Papeža in družnikov z načrtom zakona, s katerim se prenareja § 13. volilnega reda za deželni zbor vojvodine Kranjske.
7. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu normalno-šolskega zaklada za l. 1887. (k prilogi 1.).
8. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu in računskem sklepu deželno-kulturnega zaklada za l. 1889. oziroma 1887. (k prilogi 3.).
9. Ustno poročilo finančnega odseka o nakupu knjige „Vrtnarstvo“ za ljudske šole (k prilogi 5.).

Stenographischer Bericht

der dritten Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 18. September 1888.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Dr. Josef Poklukar. — Vertreter der k. k. Regierung: K. k. Landespräsident Andreas Baron Winkler. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Otto Baron Apfaltrern, Alfons Baron Zois.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der II. Landtags-Sitzung vom 13. September 1888.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Beilage 35. Bericht des Landes-Ausschusses in Betreff der Errichtung einer Fachschule für Spizennäherei und Kunststickerei in Laibach.
4. Beilage 38. Bericht des Landes-Ausschusses betreffend die Regie- und Speise-Vergütung in den Landeswohlthätigkeits-Anstalten.
5. Beilage 36. Begründung des selbstständigen Antrages der Herren Abgeordneten Wilhelm Pfeifer und Franz Šuklje und Genossen mit dem Entwurfe eines Gesetzes, womit § 2 des Landesgesetzes vom 5. August 1887, L. G. B. Nr. 24, betreffend die Einführung einer selbstständigen Landesauflage auf den Verbrauch von gebrannten geistigen Getränken, abgeändert wird.
6. Beilage 37. Begründung des selbstständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Dr. Franz Papež und Genossen mit dem Entwurfe eines Gesetzes, womit der § 13 der Landtags-Wahlordnung für das Herzogthum Krain abgeändert wird.
7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluß des Normalerschulfonds pro 1887 (zur Beilage 1.).
8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Vorschlag und Rechnungsabschluß des Landesculturfonds pro 1889 beziehungsweise 1887 (zur Beilage 3.).
9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Ankauf des Buches „Vrtnarstvo“ für die Volksschulen (zur Beilage 5.).

10. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu bolniškega zaklada za leto 1887. (k prilogi 23.). 11. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu blazniškega zaklada za leto 1887. (k prilogi 24.). 12. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu porodniškega zaklada za leto 1887. (k prilogi 25.). 13. Ustno poročilo finančnega odseka o računskemu sklepu najdeniškega zaklada za leto 1887. (k prilogi 26.). 14. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji občine Dol v Kamniškem okraji za 500 gl. podpore.	<p>10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungs-
abschluß des Krankenhausfondes pro 1887 (zur Beilage 23).</p> <p>11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungs-
abschluß des Irrenhausfondes pro 1887 (zur Beilage 24).</p> <p>12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungs-
abschluß des Gebärfhausfondes pro 1887 (zur Beilage 25).</p> <p>13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungs-
abschluß des Findelhausfondes pro 1887 (zur Beilage 26).</p> <p>14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition
der Gemeinde Lustthal im Bezirke Stein um eine Subven-
tion pr. 500 fl.</p> |
|---|---|

Seja se začne ob 10. uri 30 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minuten vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost slavne zbornice in otvarjam sejo.

Prosim gospoda tajnika, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika II. deželnozbornske seje 13. septembra 1888.**1. Lesung des Protokollses der II. Landtags-sitzung vom 13. September 1888.**

(Tajnik Pfeifer bere zapisnik II. seje v nemškem jeziku. — Secretär Pfeifer verliest das Protokoll der II. Sitzung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov kako opazko k zapisniku? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.) Ako ne, je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Jaz izročam sledeče prošnje:

Odbor asylnega društva Dunajskega vseučilišča prosi podpore.
(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gemeindevertretung von Zelimsje bittet um Nachlassung eines Theiles des zum Straßenbaue Brunndorf-Golo erhaltenen Vorschusses.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Krajni šolski svèt v Petrovi Vasi prosi podpore za napravo vodnjaka pri šoli v Petrovi Vasi.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Franc Jarc, župnik v Mirni, ponuja svojo numismatično zbirko na prodaj za deželni muzej.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Kurent Katharina, Hauptstuhführerswitwe in Laibach, bittet um Bewilligung des Weiterbezuges ihrer Gnadengabe jährlicher 100 fl.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Schulausschuß der Fachschule für Holzindustrie in Gottschee bittet um Subvention.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Herr Dr. Ritter von Gutmansthal überreicht das Gesuch des Musealvereines für Krain um Subvention zur Förderung der Landeskunde.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod Kavčič izroča sledeči prošnji:

Cestni odbor Logaškega okraja in občini Dolenji Logatec in Rovte prosijo podpore in posojila za zgradbo okrajne ceste Dolenji Logatec-Rovte.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Občinski zastopniki občine Hrenoviške prosijo sklenitve zakona, po katerem bi se občina Hrenovica razdružila.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod Lavrenčič izroča sledeči prošnji:

Občina Šturija prosi podpore za napravo vaškega kanala.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Franciška Kalin, učiteljova udova, prosi podpore za-se in za svoje 4 nedorastle otroke.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod Višnikar izroča prošnjo Janeza Bobka, okrajnega ranocelnika v Ribnici, za povečanje remuneracije.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod Šuklje izroča prošnjo „Pedagogičnega društva“ v Krškem za podporo.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod Šuklje izroča nadalje prošnjo „Pedagogičnega društva“ v Krškem za zboljšanje učiteljskih plač.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod Kavčič izroča prošnjo vodstva ljudske šole v Slavini za podporo za ureditev šolskega vrta.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod deželni predsednik se je oglasil za besedo.

Landespräsident Baron Winkler:

Hohes Haus! Ich habe die Ehre dem hohen Landtage mitzutheilen, daß zufolge Allerhöchster Entschliebung vom 9. September 1888 mit dem Erlasse des Herrn Ministers für Cultus und Unterricht vom 13. September 1888 B. 18.697 ein Gesetzentwurf als Regierungsvorlage herabgelangt ist, mit welchem auf Grund des Gesetzes vom 17. Juni 1888, R. G. B. Nr. 99, Bestimmungen über die Entlohnung des Religionsunterrichtes an den öffentlichen Volksschulen getroffen werden.

Imam torej za čast, da izročim to predlogo častitemu gospodu deželnemu glavarju z uljudno prošnjo, naj blagovoli ukreniti potrebno, da se še v tekoči sesiji vzame v obravnavo po opravnem redu.

Deželni glavar:

Prosim gospoda tajnika, da prečita vladni dopis.

Tajnik Pfeifer:

(Bere — liest):

Nr. 2464/Pr.

Euer Hochwohlgeboren!

Ich beehre mich, den infolge Allerhöchster Ermächtigung vom 9. I. N. mit dem Erlasse des Herrn Ministers für Cultus und Unterricht vom 13. September 1888 Z. 18697 als Regierungsvorlage herabgelangten Gesetzentwurf, mit welchem auf Grund des Gesetzes vom 17. Juni 1888, R. G. B. Nr. 99, Bestimmungen über die Entlohnung des Religionsunterrichtes an den öffentlichen Volksschulen getroffen werden, Euer Hochwohlgeboren im Anschlusse in beiden Sprachen mit dem Ersuchen zu übergeben, denselben gefälligst in dieser Session der verfassungsmäßigen Behandlung zuführen zu wollen.

Empfangen Euer Hochwohlgeboren die Versicherung meiner vollkommenen Hochachtung.

Laibach am 16. September 1888.

Der k. k. Landespräsident:
Winkler.

An Seine des Herrn Landeshauptmannes Dr. Josef Poklukar, Ritter des Ordens der eisernen Krone III. Classe zc.

Hochwohlgeboren
in
Laibach.

Deželni glavar:

Ta vladna predloga se bode dala v tisk, razdelila, ter pride na dnevni red prihodnje seje.

Preidemo torej k točki 3. dnevnega reda.

3. Priloga 35. Poročilo deželnega odbora o ustanovitvi strokovne šole za šivanje čipek in umetno vezenje v Ljubljani.

3. Beilage 35. Bericht des Landesauschusses in Betreff der Errichtung einer Fachschule für Spizemäherei und Kunststickerie in Laibach.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 38. Poročilo deželnega odbora zadevajoče povračilo za režijo in hrano v deželnih dobrodelnih zavodih.

4. Beilage 38. Bericht des Landesauschusses betreffend die Regie- und Speise-Verzehrung in den Landeswohlthätigkeits-Anstalten.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Deželni glavar:

Prestopimo k 5. točki dnevnega reda:

5. Priloga 36. Utemeljenje samostalnega predloga gg. poslancev Viljela Pfeiferja in Franca Šukljeja in družnikov z načrtom zakona, s katerim se prenareja § 2. deželnega zakona 5. avgusta 1887., dež. zak. št. 24, o samostojni deželni nakladi na porabo žganih opojnih pijač.

5. Beilage 36. Begründung des selbständigen Antrages der Herren Abgeordneten Wilhelm Pfeifer und Franz Šuklje und Genossen mit dem Entwurfe eines Gesetzes, womit § 2 des Landesgesetzes vom 5. August 1887, L. G. B. Nr. 24, betreffend die Einführung einer selbstständigen Landesauflage auf den Verbrauch von gebrannten geistigen Getränken, abgeändert wird.

Besedo dam najpred v utemeljevanje predloga gospodu poslancu Pfeiferju.

Poslanec Pfeifer:

Slavni zbor! V prvi in drugi seji sem izročil slavni zbornici več prošelj dolenskih občin, da se po podobnosti državnega zakona z dné 20. junija t. l. domače žgane pijače — tropinovec, drožno žganje, slivovka itd. iz domačih prideldov — za domačo porabo oprosté deželne naklade.

Danes mi je čast, podpirati te prošnje in ob enem predlog, katerega je sestavil častiti moj tovariš, poslanec dolenskih mest, raztegnivši ga tudi na olajšave § 6. omenjene državne postave.

Ko smo pred par leti sklenili deželno naklado na žganje, vodila nas je misel, za pokritje vedno rastočih deželnih potrebščin pritegniti nove dohodke z obdačenjem zdravju škodljivega tovarnega žganja, s tem omejiti žganjepitje ter zopet priboriti žlahni vinski kapljici nekdanje častno mesto, iz katerega jo je izpodrinil na veliko našo žalost strupeni spirit.

Ta deželna naklada se je pobirala l. 1886. in 1887. brez ugovora; nobene pritožbe ni bilo čuti; nobenemu ni prišlo na misel, segati tudi na domačo slivovko, tropinovec, ali drugo domače žganje.

Letos vprvič zadela je deželna naklada vsak liter domačega žganja, če tudi se domá

popije, med tem ko državna postava ne obdači do 56 litrov domačega žganja za domačo porabo.

Temu krivo je — po mojem mnenji — napačno tolmačenje deželne žganjarske postave. ki jo jaz tolmačim takole:

Užitninski davek od mesa, vina itd. plača obrtnik, oziroma tisti, ki take stvari prodaja na drobno; postavim če mesar zakolje tele, mora plačati dac, če pa na primer jaz kot posestnik zakoljem tele ter ga domá povzijem, sem daca prost; da bi pa prodajal telečje meso, moram odrajtati dac; enako je pri domači slivovki ali pri drugem domačem žganji; če ga domá popijem, sem naklade prost, če ga pa prodajam, moram plačati naklado, ki jo ima potem povrniti kupec. Meni je pa tudi pred očmi stara in nova državna žganjarska postava, ki brez davka pušča do 56 litrov domačega žganja za domačo porabo, tako, da pohlevna naša dežela vender ne bi smela biti bolj fiskalna, kakor „fiscus“, katerega so stari Rimljani zvali „semper rapax“. (Veselost. — *Seitertzeit*. Klici na levi: — *Rufe links*: „Dobro! Tako je!“)

Ne bodem tukaj našteval dacarskih sitnosti in drugih nadležnosti, celó kazni, ki so jih preterpeli letos nekateri posestniki in zasebniki zavoljo pobiranja deželne naklade od domá porabljenega domačega žganja, te neopravičene neprilichnosti bodo kmalu odpravljene, ker gotovo vsi poslanci naše zbornice z menoj vred želé v deželno postavo vsprejeti tako določbo, ki deželnih naklad izrecno oprostuje domače žganje za domačo porabo.

Taka določba bo deželi le malo dohodkov odvzela, ker žganja iz tropin, drož itd. se le neznatno skuha v enem letu, slive ali drugo sadje pa ne obrodé vsako leto; taka določba bo na korist sadjerejcem, ki svojega sadja večkrat ne morejo spečati na trgu, pa tudi ne drugače porabiti, da bi kaj zaleglo, razun če iz njega kuhajo žganje; taka določba bo torej v prospeh prevažnemu sadjarstvu, ki bo po nekaterih krajih nekoliko nadomestilo vinski pridelek, kateri z grozno hitrostjo uničuje trtna uš. (Klici na levi: — *Rufe links*: Zalostno!)

Strah in groza me je, ko vidim po trtni uši uničene vinograde, ko čutim, da v par letih premnogim vinarskim rodbinam ne bode ostalo družega — kakor beraška palica in izseljevanje iz drage domovine.

Sveta naša dolžnost je, varovati z vso odločnostjo koristi gospodarske produkcije (klici na levi — *Rufe links*: Dobro! Dobro!), med katere spada tudi kuhanje žganja iz domačih pridelkov, tem bolj varovati, ker bode v vinorodnih krajih prekmalu usahnil edini vir pridobivanja dohodkov. (Klici na levi: — *Rufe links*: Tako je!)

Treba torej, gospoda moja, sprejeti vsako olajšavo, ki podpira obstanek kmetijstva. Med take olajšave spada tudi, da se deželnih naklad sploh oprostuje domače žganje, ter da se ravná pri obdačenju in oproščenju žganja ne po semtertje pretesni ministerski naredbi 12. avgusta t. l., ampak v duhu zakona, ki ima pred očmi absolutni alkohol, torej 100 stopni alkoholometer, tako, da na primer 100% žganja plača večji davek, kakor 50%, in da pri davka prosti množini tudi odločuje moč, jakost in stopinja domačega žganja, kar ministerska odredba drugače zavijati skuša; odpasti mora kolikor mogoče vsaka pretesna ovira, vsaka ozkosrčna sebičnost onih nemnogih,

ki sedé okoli mesnih loncev, medtem ko ogromna večina morda kmalu — še leče ne bo imela.

Davkoplačevalci težko zdihujejo pod neznosnim dvojnim žganjarskim davkom — deželnim in državnim — željno hrepené po olajšavah v smislu današnjih mojih opazk, ki bi vsaj omogočile, da posestniki, utrujeni po mučnem delu, privoščijo si véasih par požirkov neobdačene oživljajoče zdrave domače slivovke ali družega domačega žganja.

Če torej pri domačem žganji odpade deželna naklada, bode davkoplačevalce še dovolj težko tlačil državni žganjarski davek, kateri v visoki meri 35 kr. od litra žganja po 100 stopni alkoholometrični skali so nam navalili Madjari s svojim obupnim državnim gospodarstvom; njih, žalibog premogočni upliv meril je celó na to, obdačiti tudi doma izdelano in doma povzito žganje —, kar se jim pa vender ni posrečilo.

Taka določba bi bila le mogoča v zbornici, v kateri vlada židovski denar (klici na levi: — *Rufe links*: Res je!) in drugi brezobzirni pri „tisi“; v naši zbornici, hvala Bogu, še ni židovskega vladarja pa tudi ne premogočnega pri „tisa“ (klici na levi: — *Rufe links*: Hvala Bogu!), tako da lahko deželnega davka oprostimo domače žganje, židovski spirit pa obdačimo. (Klici na levi: — *Rufe links*: Dobro!)

To zahteva tudi pravica, ker spiritne tovarne z jako pripravnimi stroji, preračunane na veliko porabo, ceneje izdelujejo žganje, kakor naši priprosti domači kotli.

V tem smislu priporočam visoki zbornici znane predloge, ki se glasé:

(Bere načrt zakona iz priloge 36. — *Seit den Gefesentwurf aus Beilage 36.*)

Nasvetujem, da se izročé omenjeni predlogi finančnemu odseku, ki naj jih pretresuje takó, da gledé prvega odstavka § 2. domače žganje sploh kakor hitro mogoče reši dacarske móre, če mogoče brez pridržka, brez omejitve. (Klici na levi: — *Rufe links*: Dobro! Dobro!)

Deželni glavar:

Sedaj pride k besedi gospod poslanec Šuklje!

Poslanec Šuklje:

Predlog naš, častiti gospodje, obsega dvojno. Prvi odstavek njegov namreč veleva, da ni treba deželne naklade plačevati od žganja, narejenega iz domačih pridelkov in za domačo porabo; drugi oddelek pa določuje prostost od te deželne naklade za oni alkohol, kateri se porablja za obrtne namene, vštévitv izdelovanje jesiha, potem za kuho, kurjavo, snažitev in razsvetljavo, za zdravilne in znanstvene namene. Moj tovariš in prijatelj, zastopnik Novomeških kmečkih občin, utemeljeval je prvi oddelek našega predloga; bodi torej meni dovoljeno, da se najprej lotim motivacije drugega oddelka, namreč določbe tikajoče se davčne oprostitve za oni kvantum, kateri se porablja za obrtne in slične namene.

Naglašati pa moram, da je stališče naše, kakor ga je formuliral prijatelj Pfeifer, popolnoma jasno. Držimo se načela, da pri vseh potrošinskih objektih, po katerih segata država in dežela, in katere vže država primerno obdačuje, dežela ne more in ne sme biti bolj fiskalična nego sam fiskus. Naravna konsekvence,

naravna posledica tega načela je, da tam, kjer vže država sodi, da ne gre pritegniti takih objektov potrošnine, da se takih objektov tudi dežela s svojo naklado ogiblje. To načelo izraženo je v obeh odstavkih § 2., katerega danes nasvetujemo v bistveno spremenjeni obliki.

Kar se tiče spirita za obrtne in občne namene, bila je država do sedaj, do najnovejšega časa izredno skopa v tem oziru. V starem spiritnem zakonu z dné 27. julija 1878 je bila sicer dovolila v § 4. povračilo davka, plačanega za tak spirit kot pomočno tvarino nekaterih obrtnij, a dejansko, kako minimalno so bile te polajšave, kako redek tak slučaj, da je država sploh privolila tako olajšavo! Nahajamo tako olajšavo pri spiritu, porabljenem za izdelovanje svinčenega sladkorja (Bleizucker), pri žveplenem aethru in kloroforu in k temu je došlo še takozvano „pokalno srebro“ „Snallqueckfilber“. V vseh drugih slučajih se je pa moral plačevati od spirita državni davek, vsak obrtnik ga je moral plačati, izdelovalec jesiha, mizar ali klobučar, mazač ali izdelovalec firneža i. t. d. Neštetim obrtnikom se je podražila pomožna tvarina. Toda stvar ni bila tako občutljiva, ker je bil davek primerno nizek. Država je letos napravila korak dalje — in to je neka prednost te mnogo grajane davčne postave, — da § 6. novega zakona raztegne davčno prostost na spirit, uporabljen za obrtne namene vštevsji izdelovanje jesiha, potem za tisto količino spirita, ki služi pri kuhanji, kurjavi, snažitvi in svečavi ter za znanstvene in zdravilne namene, kakor to nahajamo v § 6. državnega zakona.

Ako vlada tako postopa, kaj potem dežela? Mi nikoli nismo imeli v mislih, da bi obdačili tudi tako vporabo alkohola. Mi vsi smo hoteli zadeti le pijačo, nikoli ne obrtnega produkta (klici na levi: — Rufe finš: Res je!). Z deželno naklado zadeti smo hoteli v prvi vrsti importirani spirit, nikakor pa ne n. pr. salato, katera je sedaj tudi obdačena, ker treba pri jesihu spirita in ta je obdačen. Letos pa so začeli zakupniki deželne naklade pobirati to naklado od vsega na Kranjskem porabljenega spirita ne gledé na to, za kaj se porablja, in proti našemu namenu so bili vsi prizivi strank brezuspešni. To se ne strinja z našim mnenjem, z našo intencijo, vendar pa se tu kaže neka praznота v zakonu in tu treba popolnoma jasnega določila, da se odstrani tako postopanje. Mi moramo to v zakonu izreči, tako specializirati, sicer bomo oškodovali domačo obrt. Kako morete sicer zahtevati n. pr. od izdelovalca jesiha, da bi tekmoval s tujimi producenti, ako ga zadeva deželna naklada 18 gld. od hektolitra alkohola, v drugih deželah pa take naklade ni! Varstvo domače obrti zahteva, da v tem smislu jasno stilizujemo zakon.

Pa tudi drugi razlogi nas primorajo k temu. Oglejte si zakon z dné 15. avgusta 1887, dež. zak. št. 24. Ako se ozirate na ta zakon, bode te našli, da se njegov § 2. naslanja na § 4. starega deželnega zakona o spiritnem davku. Deloma so tiste besede, posnet je ves po državnem zakonu, tega državnega zakona pa dandanes ni več, ves se je razveljavil, na njegovo mesto je stopila nova postava, naslanjajoča se na bistveno različna načela. Lahko trdim, da se ta deželni zakon iz l. 1887. dandanes niti izvršiti več ne da. To lahko dokažem. Če primerjate besede tega § 2. s sedanjim državnim zakonom o spiritnem

davku, bode te videli, da so določbe bistveno različne. Mi govorimo v svojem § 2. še o povračilu deželne naklade, katero mora nastopiti v vseh onih slučajih, kjer država za take obrtne namene povrača svoj davek. Po novem državnem zakonu pa take povračitve sploh ne poznamo več. Dotični paragraf uvaja oprostitve davka, država ga ne pobira več, torej tudi več ne vrača davka, temveč a priori oprošča ves za take namene porabljeni spirit. Iz tega je razvidno, da sedanji § 2. visi v zraku, da niti mogoče ni, ga izvršiti. Treba torej v naravno soglasje spraviti naš deželni zakon in našo deželno doklado z onimi določili, ki veljajo za državni zakon. (Klici na levi: — Rufe finš: Dobro! dobro!)

Mislim, vsak, ki to vidi in se postavlja na to stališče, pritrditi bode moral nasvetu, katerega sem stavil jaz in prijatelj moj Pfeifer.

Kar se tiče prvega odstavka našega nasveta, utemeljeval ga je že dobro zastopnik kmečkih občin. Storil je to s humorjem, s katerim nas večkrat razveseljuje pri utemeljevitvi svojih predlogov; jaz bom torej prav kratko govoril.

Dobro je razložil namen, katerega smo imeli takrat, ko smo uvedli to naklado, in povdarjal je, da se je letos tudi v tem oziru nova praksa vdomačila. Letos se je začela pobirati deželna naklada tudi od onega žganja, katero je narejeno od samopridelanih tvarin in za domačo porabo. To je dovelj dokaza, da stari zakon, katerega hočemo sedaj spremeniti, ni bil dovelj jasen, ni bil dovelj precizen, da potrebujemo izrecno neko določilo, katero varuje domače pridelke nasproti takej zlorabi, in taka izjema je opravičena. Začetkom svojega govora sem Vas opominjal s tovarišem Pfeiferjem vred: Ne bodimo bolj fiskalni nego fiskus sam! Davčna svoboščina, vsled katere se dovoljuje od strani države davčna prostost za žganje iz domačih pridelkov narejeno za domačo rabo, stara je deloma že več nego 100 let. Nimajo je vse dežele. Ravno one dežele, v katerih se največ žganja producira, Česko, Šlezko, Galicija in Bukovina ne poznajo take olajšave in zlasti zastopniki velike žganjarske obrti se odločno potezajo za to, da bi se sploh odstranila ta izjema. Ko se je l. 1884. napravila novela k davčnemu zakonu iz l. 1878., izrazili so se strokovnjaki, v enkéti zbrani v Pešti, z vso odločnostjo za to, da se odpravi prostost žganjarskega davka za žganje, ki služi domači rabi. Prvi teoretik v tej stroki Julius Wolf, sedaj profesor v Zürichu, izreka tudi, da taka olajšava ni umestna. Ko smo letos zborovali na Dunaji in pretresovali državni davek, takrat dobili smo celo kopo brošur in skorej v vsaki je bila je izražena terjatev, naj se pod mizo vrže ta davčna svoboščina. Ogrski odsek v Pešti je vže prečrtal in šele potem, ko smo zastopniki planinskih dežel po konci se postavili v naših skupnih razgovorih, so Čehi in Poljaki, ki so bili vže pripravljeni, posnemati ogrski izgled, temu pritrdili, da je § 5. ostal v svoji celoti. To sem navedel, da sprevidite, da je bila skušnjava za državo in za finančno upravo, odstraniti to davčno svoboščino kaj velika. Vendar se to ni zgodilo, paragraf se je skorej do besede nespremenjen prevzel iz starega v novi zakon, tudi izvršilna odredba se glasi približno enako, in tako se je ta davčni privilegij ohranil navzlic vsem ugovorom. Ako je država temu pritrdila, ako se finančni minister, ki

mora po svojem poklicu trd biti, ni upal, lotiti se tega starega privilegija, kako bi bilo mogoče, da bi ga dežela ne bi spoštovala. (Klici na levi: — Rufe finš: Dobro! dobro!)

Gospoda, opozarjam Vas, velika opasnost bi bila, ako se pobira deželna naklada tudi od žganja, ki se je doma izdelalo iz domačih tvarin ter je namenjeno domači porabi. Kaj bi nastalo? Da se tudi državni zakon predrugači v tem smislu, da država svoje davčno breme navali na ono žganje za domačo porabo, izgovarjajoč se s tem, da je tudi dežela svojo naklado raztegnila na ta davčni objekt, da tudi dežela ni varovala teh interesov. (Klici na levi: — Rufe finš: Res je!)

Mislím torej, da bistvenega ugovora proti našemu predlogu biti ne more. Oblika njegova je dana, je čisto naravna. Pri vsakem davčnem zakonu treba gledati v prvi vrsti na to, ali je zakon sploh zvršljiv in ali zvršitev ne stane preveč stroškov. Mi smo se tega ogibali. Kjerkoli država oproščuje od državnega davka, tam naj jo posnema tudi dežela, tam naj tudi dežela ne pobira svojih doklad. Država bode itak morala imeti neko kontrolo, finančni minister bode gotovo izumil taka sredstva, tako odredbo, da se ne bode to določilo zlorabilo, nam je le treba v vsakem slučaju, kjer državnega davka ni treba plačati, tudi odpovedati se deželne priklade.

Mislím, gospoda, na ta način se bomo približali namenu, ki nas je vodil, ko smo sklenili deželno priklado in ustvarjali zakon z dné 15. avgusta 1887. Namenoma rečem: približali se bodemo, kajti zakon je mrtva črka, vse je odvisno od tega, kako se izvršuje. Dvojni namen smo imeli in prav dobro ga je tolmačil prej prijatelj moj in sopedlagatelj v svojem govoru. Namen, da pomnožimo deželne prihodke, — to se je posrečilo, — in namen, da se v bran postavimo žganjarski kugi, grdemu žganjepitju, ki je velika opasnost postalo za deželo našo in naš narod. Odkod pa izvira nesrečni alkoholizem, ki se čedalje več širi po naših pokrajinah? Gospoda, kdor razmere pri nas pozna, pritrdil mi bode: ne po domačem blagu, ki se pri nas izdeluje, ampak po onem spiritu, ki priroma k nam iz Českega, Gališkega, Gornje Avstrijskega, zlasti pa iz Ogrskega. Kar se tiče domače žganice, ona ni tako škodljiva, in zlasti v pokrajinah, kjer jo izdelujejo, po Dolenjskem in Notranjskem, ga uživajo v tako majhnih količinah, da je bolje zdravilu podobno nego pijača.

Nastane vprašanje: kdo bode pobiral in ali se bode tako pobiralo, kakor letos, da se itak že težavni položaj za našega poljedelca še potom zakupnih organov ne obtežuje. S svojega stališča nisem prijatelj zakupa, vedno sem bil mnenja, da gre prevzeti pobiranje te deželne naklade v lastno režijo, in kar smo letos čuli na Kranjskem, kar smo razvideli tudi po peticijah mnogih dolenjskih občin, potrdilo me je v tem, da bode poleg te preuredbe zakona, katero predlagamo, treba še drugega koraka. Na misel mi je prišla neka anekdota o Voltair-ju. Sedel je v družbi, in zabavali so se s tem, da so si pravili pripovedke o roparjih. Tudi na Voltair-ja pride vrsta. Pazno so se zbrali poslušalci okoli njega in on začne: „Bil je nekdanj nek davčni zakupnik“, in ponehal je. Ljudje so ga gledali, pozvali ga, naj nadaljuje, toda odvrnil je: „Moja povest o roparjih je vže pri kraji: Davčni zakup-

nik je bil!“ Mi ne živimo več v XVIII. stoletji, pa to, kar se je letos pripetilo, tista brezobzirnost in grabeljivost, spominja na povest, katero je Voltaire pripovedoval o zakupniku.

Moje mnenje je torej, da se bode lastna režija morala uvesti prej ali slej. Po mojem prepričanju bode javno mnenje nas prisililo, ako mi ne bi hoteli prevzeti v lastno režijo te deželne naklade.

Nimam drugega povedati in priporočam, naj se sprejme predlog, katerega sem bil utemeljeval, in naj se izroči finančnemu odseku v pretres in poročanje. (Klici na levi: — Rufe finš: Dobro! dobro!)

Deželni glavar:

Ker sta gospoda predlagatelja nasveta, katerega nahaja slavni zbor v prilogi 36., utemeljevala ta predlog, prosil bom častite gospode, da v smislu § 18., kateri izključuje vsak daljni razgovor takega predmeta, glasujejo o formalnem predlogu, ki se glasi, naj se samostalni predlog izroči finančnemu odseku.

(Obvelja. — Angenommen.)

Deželni glavar:

Prestopimo k 6. točki dnevnega reda ter dam besedo gospodu poslancu dr. Papežu.

6. Priloga 37. Utemeljenje samostalnega predloga gospoda poslanca dr. Franc Papeža in družnikov z načrtom zakona, s katerim se prenareja § 13. volilnega reda za deželni zbor vojvodine Kranjske.

6. Beilage 37. Begründung des selbstständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Dr. Franz Papež und Genossen mit dem Entwurfe eines Gesetzes, womit der § 13 der Landtags-Wahlordnung für das Herzogthum Krain abgeändert wird.

Poslanec dr. Papež:

Slavni zbor! V zadnji seji imel sem čast predlagati preuredbo § 13. deželno-zborskega volilnega reda za deželo Kranjsko v zmislu novega Ljubljanskega statuta. Danes mi je utemeljevati ta svoj predlog in v to je treba le malo besedi. Gotovo je, da je ta preuredba samo ob sebi umevna ravno za to, ker je namen deželno-zborskega volilnega reda, da vsak opravičenec, ki voli v Ljubljanski mestni zastop — z edino izjemo glede najmanjše svote davkov — bode tudi opravičenec voliti deželna dva poslanca Ljubljanskega mesta. Ravno tako je umevno, da, ako ne preuredimo § 13. deželno-zborskega volilnega reda, potem glede deželno-zborske volitve za Ljubljansko mesto ostane v veljavi zakon, kateri je izrecno v onem § 13. naveden, zakon z dné 9. junija 1850 t. j. stari Ljubljanski statut in iz tega bi se tudi lahko uvaževalo, koliko nedostatkov bi bilo, da bi morali sestavljati z novega po starem kopitu volilni imenik in druge pri tem potrebne spise. Torej mi bode

vsakdo pritrdil, da je ta predlog meritorno potreben in praktičen. Razun tega mislim pa, da je to nujna preuredba, ker imamo že prihodnje leto nove deželno-zborske volitve.

Vsled tega priporočam, naj slavni zbor sprejme ta moj predlog in v formalnem oziru predlagam, naj se izroči že obstoječemu upravnemu odseku.

(Obvelja. — Angenommen.)

Deželni glavar:

Preidemo k 7. točki dnevnega reda in naprosim gospoda poročevalca finančnega odseka, da poroča o tej točki.

7. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu normalno-šolskega zaklada za l. 1887. (k prilogi 1.).

7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Normal-schulfondes pro 1887 (zur Beilage 1).

Poročevalec Šuklje:

Blagovolite najpred, častiti gospodje, si ogledati stran 4. in 5. priloge prve, obsegajoče računski zaključek normalno-šolskega zaklada za l. 1887.

Redni prihodki proračunjeni so bili na 162.069 gld. 40 kr., faktično pa je znašalo pokritje 165.582 gld. 55½ kr., to se pravi za 3.513 gld. 15½ kr. se je več dobilo pri normalno-šolskem zakladu, nego je bilo proračunjeno, za to svoto bili so dohodki večji. Ako si ogledate tukaj posamezne številke, opozarjal bi vas zlasti na II. in III.

Pri „II. Doneski“, videti je, da je znašalo dejansko pokritje 13.491 gld. 29½ kr. mimo proračuna 17.416 gld. 95 kr., torej se je dejansko pri tej številki manj dobilo za celih 3.925 gld. 65½ kr. Ta nedostatek nasproti proračunu izvira odtod, ker glavno ulogo pri teh doneskih igrajo doneski pri zapuščinah, ki naravno niso vsako leto enaki. Tega ni mogoče drugače preliminarirati, nego po triletnem presežku prejšnjih let. Ker so dejanski doneski slučajno l. 1887. manjši bili nego v prejšnji triletni dobi, je tudi pokritje za to svoto manjše bilo izpadlo. Temu nasproti pa kaže „III. Prejemki od dežele po prikkladah na davke“ proračunjenih 140.600 gld., dejansko pa se je bilo nabralo 148.019 gld. 50 kr., torej zvišek za 7.419 gld. 50 kr. Tudi ta stvar je naravna, namreč proračun naslanja se na predpis državnega davka. Po tem predpisu vedno proračunamo tudi naše deželne prikklade. Ker je pa razviditi iz državnega računskega sklepa, da je pri direktnem davku dejanski uspeh običajno ugodnejši nego proračun, pripetilo se je tudi tukaj, da se je za toliko več plačalo direktnega davka in so razmerno več znašale deželne prikklade. Eno proti drugem smo toraj pri rednih prihodkih z 3.513 gld. 15½ kr. bili na boljšem.

Kar se tiče izrednih prihodkov, omenjam, da je kot izredni dohodek zaračunjen donesek iz deželnega

zaklada normalno-šolskem zakladu. Proračunjen je bil ta donesek na 103.600 gld., faktično pa je deželni zaklad za normalno-šolski zaklad moral plačati le 87.116 gld. 62½ kr., torej se kaže nasproti temu proračunu nek prihranek iz deželnega zaklada za 16.483 gld. 37½ kr., za to svoto je dežela manj plačala.

Kar se tiče troškov, vidimo pri njih, da se je pri troških prihranilo 5.814 gld. 23½ kr. Proračunjena je bila potrebščina za l. 1887. s svoto 265.646 gld. 66 kr., dejanski se je pa potrosilo le 259.832 gld. 42½ kr. Razlog temu precej zdatnemu prihranku je iskati pod št. „I. Aktivitetni užitki učiteljev“. Tam je znašal proračun 245.015 gld., dejanska potrebščina pa le 238.910 gld. 30½ kr., torej se je tu za aktivitetne prejemke učiteljev manj potrosilo za 6.104 gld. 69½ kr. Razloga nam je iskati v tem, da je več interkalarijev bilo, nego se je pri proračunu mislilo, da je v proračun bilo postavljenih nekoliko svot za nove šole, oziroma za nove razrede, o katerih se je moglo misliti, da se bodo otvorili že tekom l. 1887., kar se pa ni zgodilo, in iz tega izhaja prihranek, katerega sem ravnokar omenil. Nasvetujem torej, naj se računski sklep z dejanskim pokritjem 165.582 gld. 55½ kr. pri rednih in 87.116 gld. 62½ kr. pri izvanrednih prihodkih, torej v skupni svoti 252.699 gld. 18 kr., dalje s troški v dejanski potrebščini 259.832 gld. 42½ kr. odobri.

Dovolite mi, da precej nadaljujem ter spregovorim nekoliko besed o razkazu skupne imovine koncem l. 1887. Kakor vam je znano, sestavljena je imovina normalno-šolskega zaklada prvič iz zastankov, drugič pa iz gotovine, t. j. pred vsem iz onih državnih papirjev, glavnice, katere imamo v tem zakladu. Kar se tiče zastankov, videti je, da so aktivni zastanki, to je terjatve normalno-šolskega zaklada, tekom l. 1887. se zmanjšali za precej zdatno svoto, namreč znašale so l. 1886. = 32.390 gld. 54 kr., koncem l. 1887. znašale so pa le še 28.176 gld. 90½ kr. Iz tega je razvideti, da se je precej takih zastankov bilo izterjalo tekom l. 1887. Kar se tiče dolgova pa zopet vidimo, da je svota dolgova bila narastla tekom l. 1887. Leto prej so znašali redni pasivni zastanki 21.910 gld. 36½ kr., koncem l. 1887. znašali so pa 25.148 gld. 01 kr. Če primerjate te svote, bodeite sprevideli, kako je to moglo nastati, da se je čista imovina normalno-šolskega zaklada tekom l. 1887. zmanjšala za 7.300 gld. 89 kr. Odtod izvira tudi; in tu mi bodi dovoljeno, da nekoliko pojasnujem še eno številko, o katerej sem sicer že pred govoril, namreč, da se je l. 1887. iz deželnega zaklada v normalno-šolski zaklad manj plačalo mimo proračuna 16.483 gld. 37½ kr., to izvira iz tega, da se je dejansko bilo prihranilo 9.327 gld. 39 kr. in blizu za jednako svoto, za kakih 7.000 gld. pa se je zmanjšala čista imovina, ker se je znižala z ene strani svota aktivnih zastankov, pa z druge strani poskočila svota pasivnih zastankov ali dolgova. Stvar je v redu, zarad tega nasvetujem, da se tudi imovinski razkaz za l. 1887. s skupno imovino 119.936 gld. 90½ kr. odobri.

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.) Potem preidemo k glasovanju.

(Računski sklep in razkaz imovine se odobreta. — Der Rechnungsabschluss und die Nachweisung des Vermögens werden genehmiget.)

Deželni glavar:

Prosim gospoda poročevalca finančnega odseka, da poroča o 8. točki dnevnega reda.

8. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu in računskem sklepu deželno - kulturnega zaklada za l. 1889. oziroma 1887. (k prilogi 3.)

8. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag und Rechnungsabschluss des Landeskulturfonds pro 1889 beziehungsweise 1887 (zur Beilage 3).

Poročevalec Dev:

(Bere glavne številke računskega sklepa deželno - kulturnega zaklada za l. 1887, ki se brez debate odobré. — Ließt die Hauptziffern des Rechnungsab-schlusses des Landeskulturfonds für das Jahr 1887, welche ohne Debatte genehmiget werden.)

Proračun za l. 1889 predlaga finančni odsek, kakor deželni odbor o troških in o dohodkih. Predlagam torej, da se proračun za l. 1889, odobri v smislu predloga deželnega odbora v prilogi 3.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte genehmiget.)

Deželni glavar:

Prosim, da o 9. točki dnevnega reda, h kateri sedaj prestopimo, poroča gospod poročevalec finančnega odseka.

9. Ustno poročilo finančnega odseka o nakupu knjige „Vrtnarstvo“ za ljudske šole (k prilogi 5.)

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Kauf des Buches „Vrtnarstvo“ für die Volksschulen (zur Beilage 5).

Poročevalec Klun:

Slavni zbor! V XV. seji zadnjega zasedanja deželnega zbora je gospod poslanec Stegnar obširno poročal o § 8. letnega poročila, ter zlasti obravnaval uravnanje šolskih vrtov in kmetijski pouk na ljudskih šolah. Predlagal je v imenu odseka za letno poročilo več resolucij, ki so natisnjene na strani 249. stenografičnega zapisnika in katerih ni treba tukaj ponavljati. Ker so bili predlogi jako obširni, tudi denarne vsebine, in se je o njih poročalo ustmeno, je gospod Deschmann po pravici ugovarjal, da ne gre, je gospod Deschmann po pravici ugovarjal, da ne gre, je gospod Deschmann po pravici ugovarjal, da ne gre, toliko raznih predlogov ob enem razpravljati, ne da bi imeli poslanci prilike, se natanko o njih poučiti,

torej je predlagal, naj se vsi ti predlogi izročé deželnemu odboru, kateri naj se gledé njih v dogovor spustí z deželnim šolskim oblastvom. Gospod poslanec Stegnar se je strinjal s pomisleki gospoda Deschmanna, ter končno predlagal, naj se vse te resolucije izročé deželnemu odboru, ki jih naj presoja in v sporazumljenji s c. kr. deželnim šolskim svétom ukrene potrebne korake; ta predlog je takrat obveljal. Med različnimi predlogi se je eden glasil tudi takole: „2. Obdelovanje in vzdrževanje šolskih vrtov se mora vršiti po navodilu, katero bode popotni učitelj vsled naročila visokega c. kr. poljedelskega ministerstva še tekom tega leta na svitlo dal. 3. Deželnemu odboru se dovoljuje potrebni kredit v nakup tega navodila in se pooblašča, da vsem ljudskim šolam prepusti po jeden izvod brezplačno.“

Deželni odbor imel je vsled prej navedenega sklepa deželnega zbora pravico, precej končno ukrepati tudi o tej resoluciji in sklepati, ali naj se navodilo nakupi ali ne. Med tem časom je namreč res na svitlo prišla knjiga, katero je spisal gospod popotni učitelj Pirc in kateri je naslov „Vrtnarstvo“. Ta knjiga pa ne govori le o vrtnarstvu, ampak ima več oddelkov pisanih v jako umevnem domačem jeziku in je torej taka, da je ne bode mogoče rabiti le učiteljem v šoli, temveč tudi prirostemu ljudstvu. Razdeljena je knjiga v nasledne oddelke: I. Splošni del; II. Sadjarstvo; III. Vinarstvo; IV. Zelenjadarstvo; in V. Lepotično vrtnarstvo.

Knjiga ima torej prav za prav preozek naslov, ker je nekako skrčena splošna knjiga, v kateri se mnogo lepega in podučnega gradiva nahaja za razne stroke kmetijstva, vinarstva in vrtnarstva.

Kmetijska družba je naznanila deželnemu odboru z dopisom z dné 7. julija 1888 št. 404, da je knjiga izšla, in je ob enem prosila, naj deželni odbor vsled lani storjenega sklepa potrebno ukrene in knjigo kupi ter brezplačno razdeli šolam, da bodo mogli učitelji po navodilu te knjige šolske vrte uravnati in pouk v kmetijstvu dajati. Deželni odbor je bil vsled poprej omenjenega lanskega sklepa popolnoma opravičen, o tem sklepati končno in knjigo nakupiti ter jo podariti šolam, in deželni zbor bi mu ne mogel ničesar očitati. Ali v deželnem odboru so bila gledé te zadeve mnenja različna. V tem je bil deželni odbor sicer jedin, naj bi se knjiga nakupila in vsem šolam po en eksemplar podelila; v tem pa gospodje niso bili edini, iz katerega zaklada naj se vzame za to potrebna svota. Eni so mislili, iz deželnokulturnega zaklada, ker je to deželnokulturna zadeva, zopet drugi pa so rekli, iz deželnega zaklada. Naposled so se zjediniili v tem, da končno rešitev izročé deželnemu zboru.

Finančni odsek je bil mnenja, da je vsekakor koristno in dobro, ako se pouk o kmetijstvu, katerega imajo dajati učitelji po ljudskih šolah, in šolski vrti uredé po nekakem enotnem navodilu. Mnogokrat se zgodi, da se mora učitelj iz enega kraja preseliti v drugega in tam nadaljevati pouk o kmetijstvu. Dobro in koristno je torej, ako najde, da se je tam poučevalo po istem navodilu, po katerem je on sam dosedaj poučeval. Zaradi tega je finančni odsek pritr dil nasvetu deželnega odbora, naj se nakupi 300 eksemplarov in se jih odda brezplačno ljudskim šolam. Denar naj se vzame iz deželnega zaklada.

Finančni odsek nasvetuje torej:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Deželnemu odboru se naroča, da kupi 300 izvodov knjige „Vrtnarstvo“, katero je spisal A. Pirc, tajnik kmetijske družbe, in založila kmetijska družba kranjska in da brezplačno prepusti vsaki ljudski šoli po jeden izvod.

2. V ta namen se dovoli kredit v znesku 300 gld. iz deželnega zaklada.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1. Der Landesauschuß wird beauftragt, 300 Exemplare des von A. Pirc, Secretär der Landwirthschaftsgesellschaft, verfaßten und von der kranischen Landwirthschaftsgesellschaft verlegten Werkes „Vrtnarstvo“ anzukaufen und damit sämtliche Volksschulen unentgeltlich zu betheilen.

2. Zu diesem Behufe wird ein Credit im Betrage von 300 fl. aus dem Landesfonde bewilliget.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede k ravno prečitanima predlogoma finančnega odseka?

(Oglasi se poslanec Stegnar.)

Besedo dam gospodu poslancu Stegnar-ju.

Poslanec Stegnar:

Gotovo bode vse učitelje razveselilo, slišati, da dobé lepo darilo, ki je namenjeno za jako važno stvar, za kulturni namen. Sicer je bilo v smislu odseka za letno poročilo, da bi se bila ta knjiga že tekom leta, ko je bila dovršena, razdelila; pa ker so nastale zapreke in nejednosti zaradi vprašanja, kje bi se za nakup knjige potrebna svota vzela, se je stvar zavlekla, kar moram v imenu odseka za letno poročilo obžalovati. Temu pa naj si že bode kakor hoče, vsekako pa se mi zdi primerno, da izrekam deželnemu odboru zahvalo, da je stvar tako uredil in pred finančni odsek spravil, kateri je blagovolil to stvar ugodno rešiti. V drugi vrsti pa mi naj bode dovoljeno, da omenim tudi velike zasluge gospoda pisatelja. Delo ga je stalo mnogo truda in studij, predno je bilo mogoče dovršiti tako lepo, krasno in premišljeno knjigo. Dve leti gotovo je gospod pisatelj marljivo nabiral tvarino, da je sestavil to navodilo, po katerem se imajo učitelji v prihodnje pri obdelovanji šolskih vrtov ravnati. V poročilu deželnega odbora nahajam opazko, da menda gospod pisatelj za to delo nima nikake nagrade. Tudi jaz si ne bodem usojal predlagati, da bi se mu prisodila kaka nagrada, kajti ne vem, kako bi sodil finančni odsek in visoki zbor o tem, torej se ognem raje takemu nasvetu; nasproti pa si usojam nasvetovati, da se gospodu pisatelju za njegovo trudaljubno delovanje izreče priznanje in zahvala visoke zbornice. Kdor ve, kaj se pravi strokovnjaško knjigo pisati, bode tudi vedel razsoditi, da je mož mnogo mnogo časa požrtvoval in da bi bil morebiti, ako bi bila knjiga izšla v trgovski zalogi, dobil nagrade kakih 300 — 400 gld.; a v poročilu se nikjer ne bere, da bi se mu bila za njegov trud priznala kaka odškodnina. Usojal bi si torej predlagati malenkost, da

visoki zbor izreče gospodu pisatelju svojo najiskrenejšo zahvalo in priznanje za krasno in lepo delo.

V drugi vrsti pa bi si usojal priporočati, da se na podlagi te knjige izdela nekaj normativ, po katerem bi se morali učitelji, prejemši to knjigo, ravnati, da bi jo z večjim pridom rabiti mogli. Mislim namreč, mož, ki je knjigo jako spretno spisal, bil bi tudi najspodobnejši in pripravljen, normativ spisati. Ta normativ bi moral izročiti gospod pisatelj deželnemu odboru, ki bi ga potom deželnega šolskega sveta poslal vsem učiteljem, oziroma šolam. Preverjen sem, da bodeta knjiga in navodilo dobro došle vsem učiteljem. Mnogi učitelji bodo potem znali, kaj je storiti na podlagi knjige, drugi pa, ki še niso izkušeni v obdelovanji šolskih vrtov, bodo potem vedeli po normativu, dela poprijeti se.

Stavim torej predlog:

„1. Pisatelju knjige „Vrtnarstvo“, tajniku kmetijske družbe, gospodu Gustavu Pircu, izreka deželni zbor svoje posebno priznanje in iskreno zahvalo na njegovem jako marljivo in z veliko požrtvovalnostjo spisanem delu.

2. Deželnemu odboru se naroča posredovati, da tajnik kmetijske družbe in popotni učitelj izdela na podlagi knjige „Vrtnarstvo“ nekaj normativ, po katerem je držati se učiteljem pri obdelovanji, vzdrževanju in uravnanju šolskih vrtov. Ta normativ je razposlati ljudskim šolam potom c. kr. deželnega šolskega sveta.“

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki podpirajo predlog gospoda Stegnarja, naj blagovolé ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadostno podprt, torej v debati.

Želi kdo gospodov besede k tem predlogu?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ne. Torej ima končno besedo gospod poročevalec.

Poročevalec Klun:

Naj mi bode dovoljeno, še par opazek napraviti. Gospod predlagatelj nasvetuje, naj se pisatelju „Vrtnarstva“ izreka zahvala visoke zbornice za njegovo marljivo delovanje. Da je delo res lepo, izvrstno in hvalevredno spisano, priznal sem tudi jaz v poročilu. Ali da bi deželni zbor s formalnim sklepom izrekel zahvalo za tako malo knjigo, to bi vendar predaleč segalo. Sploh pa to tudi že zaradi tega ne gre in ni potrebno, ker ni spisal gospod Pirc knjige po naročilu deželnega zbora, temveč kmetijske družbe. Ona je imela skrbeti za nagrado in se porazumeti z gospodom pisateljem. Deželni odbor je le po predlogu kmetijske družbe kupil 300 proizvodov. Danes smo že priznali, da je delo dobro in jaz še enkrat povdarjam, da si je gospod Pirc z njim pridobil veliko zaslugo, s tem pa je stvar tudi rešena. Formalnega sklepa ni treba in tako malo tudi ne smemo ceniti zahvale visocega zbora, da bi zahtevali, da za vsako reč izreka priznanje s formalnem sklepom.

Kar se normativa tiče, menim, da se gospod predlagatelj ni obrnil do pravega mesta. K večjemu bi priporočal to kar on hoče v naslednji obliki: „Deželnemu odboru se naroča, naj se z deželnim šolskim

svetom sporazumi, kako bi gospod Pirc izdelal normativ“. To je namreč stvar, katera spada v okrožje deželnega šolskega sveta in menim, da nam ni treba in da tudi ne moremo sklepati o tem. Jaz zase bi mislil, — kajti v imenu finančnega odseka nimam naloge, o tej stvari kaj nasvetovati — da bi se dal drugi predlog gospoda poslanca Stegnarja v taki spremembi, kakor sem je omenjal, priporočati, in bi se moglo deželnemu odboru naročati, naj se dogovori s slavnim deželnim šolskim svetom o takem normativu.

Deželni glavar:

Preidemo na glasovanje. Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s 1. predlogom finančnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim one gospode, ki prihrdó 2. predlogu finančnega odseka, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sedaj glasujemo o dveh predlogih gospoda poslanca Stegnarja.

Prosim gospode, ki se strinjajo s 1. predlogom gospoda poslanca Stegnarja, naj blagovolé ustati.

(Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s 2. predlogom gospoda Stegnarja, naj blagovolé ustati.

(Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Deželni glavar:

Prestopimo k 10. točki dnevnega reda. Prosim gospoda poročevalca finančnega odseka, da poroča.

10. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu bolniškega zaklada za leto 1887. (k prilogi 23.).

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Krankenhausfonds pro 1887 (zur Beilage 23).

Poročevalec dr. vitez Bleiweis-Trsteniški:

Čast mi je poročati o računskih sklepih bolniškega, blazniškega, porodniškega in najdeniškega zaklada za l. 1887. Ko sem lansko leto imel priliko govoriti o teh zakladih, sem mogel z veseljem konstatirati, da so se troški pri oskrbovanji bolnikov vsled prenejene pogodbe z redom usmiljenih sestra znižali in da se je prihranila svota 5.133 gld. Letos pa moram obžalovati, da se je ta svota pri bolniškem in porodniškem zakladu izdatno zmanjšala. Iz poročila deželnega odbora je razvidno, da je uzrok te zmanjšane prihranitve pri bolniškem in tudi porodniškem zakladu to, da so zdravniki ordinirali veliko več porcij mesa in vina, da si je bilo l. 1887. manj bolnikov, kakor leta 1886. Znižala se je ta svota za več kot 2.000 gld. Ako bi se delalo tako naprej, bi prišli vkljub sklepa deželnega zbora, s katerim so se znižali oskrbovalni troški, kmalu zopet na prejšno previsoko oskrbovalnino. Čeravno je deželni odbor ukazal zdrav-

nikom, pri ordinaciji postopati kolikor mogoče varčno, mislil je vender tudi finančni odsek, da mora tudi visoki zbor v tem oziru kaj ukreniti, zaradi tega si bodem usojal v imenu finančnega odseka staviti koncem svojega poročila resolucijo, po kateri se bode naročalo, jako varčno postopati gledé ordiniranja mesa in vina. Kar se tiče drugih toček, moram le z veseljem konstatovati, da je ukrep slavnega zbora iz l. 1886., kar se tiče zdravil, vsaj nekoliko pomagal, ker se je prihranilo pri tej točki 483 gld. 9 kr.

Preidem sedaj na posebne številke, kakor jih nahajamo v prilogi 23., namreč pri računskem sklepu bolniškega zaklada.

O naslovu prihodkov nimam ničesar omenjati, le to lahko konstatujem, da se je pri oskrbnih troških več dobilo 1.207 gld. 20 kr.

Pri izdatkih so troški za režijo večji postali, kakor sem že poprej omenil.

Tudi različni troški so se nekoliko pomnožili, ker se je nakupilo precej mineralnih vod in kilnih pasov, dalje pa tudi, ker se je potrosilo za knjižico „Zgodovina deželne bolnice“ več, kakor je bilo proračunjeno. Pri naslovu „druge zdravniške ordinacije“ se je prekoračil kredit za 443 gld. 02 kr., ker je bila potrebščina zaradi osepnic večja.

Kar se tiče razkaza imovine, zmanjšala se je imovina za 671 gld. 64 1/2 kr. in sicer nekoliko zaradi kurzne diference, deloma pa zaradi pasivnih zastankov. Druzega nimam omenjati in torej stavljam predlog:

Slavni deželni zbor naj računski sklep bolniškega zaklada za l. 1887. odobri.

(Obvelja. — Angenommen.)

Deželni glavar:

Preidemo k 11. točki dnevnega reda. Prosim gospoda poročevalca, da poroča.

11. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu blazniškega zaklada za leto 1887. (k prilogi 24.).

11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Irrenhausfonds pro 1887 (zur Beilage 24).

Poročevalec dr. vitez Bleiweis-Trsteniški:

Preidem k poročilu deželnega odbora o računskem sklepu blazniškega zaklada za l. 1887. Priloga 24. nas poučuje, da je bilo pokritje v primeri s proračunom večje za 1.074 gld. 49 1/2 kr. in sicer zaradi tega, ker so bili „povrnjeni oskrbni troški“ in „različni prihodki“ višji, kakor je bilo proračunjeno. Pri naslovu prihodkov nimam sicer ničesar omenjati. Pri naslovu stroškov bode razvideli, da je pod rubriko VIII. izdatek večji za 5.583 gld. 99 1/2 kr., ali to povišanje izdatka ni istinito. Kakor je iz priloge deželnega odbora razvidno, se namreč za bolnike I. in II. razreda ni ničesar preliminiralo in vsled tega je bil končni račun za toliko višji. Ako se v pošteveh jemlje nepreliminirana potrebščina 4.511 gld. 73 kr. se kaže, da

je vkljub temu, da je bilo več oskrbovalnih dni l. 1887., bilo prekoračenje proračuna le za 170 gld. 80 kr. večje.

Pri drugih rubrikah je bil prekoračen proračun le neizdatno. Tako se je na primer pri naslovu „druge zdravniške ordinacije“ nekoliko več potrosilo, namreč 262 gld. 43 1/2 kr. zaradi tega, ker se je nakupilo veliko prediva, katero se bode polagoma izdelalo. Dalje se je pri rubriki „pomnoženje inventarja“ tudi proračun nekoliko prekoračil, namreč za 70 gld. Pri subrubriki „kurjava“ je bil izdatek za 341 gld. pomnožen. Pri izvanrednih troških se je v XI. rubriki „nove stavbe“ prihranilo 800 gld. Leta 1886. se je po sklepu deželnega zbora postavila v to rubriko svota 800 gld. za napravo baséna za mrzlo kopelj, katerega pa ni bilo mogoče izdelati. Pri rubriki „oskrbni troški za hirajoče umobolne“ se je več izdalo 1.494 gld. 10 kr., ker je število hirajočih umobolnih, ki se sedaj oskrbujejo v hiralnici pri sv. Jožefu, zdatno narastlo. Oskrbuje se tam sedaj 36 umobolnih, pri proračunu pa se je le na 24 takih hirajočih računilo. Pri „razkazu imovine“ se tudi nahaja imovina znižana za 139 gld. 26 1/2 kr. in to zopet zaradi tega, ker je nekoliko pasivnih zastankov. Predlagam končno v imenu finančnega odseka:

Računski sklep blazniškega zaklada za leto 1887. naj se odobri.

(Obvelja. — Angenommen.)

Deželni glavar:

12. točka dnevnega reda je:

12. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu porodniškega zaklada za leto 1887. (k prilogi 25.).

12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Gebäuhäufondes pro 1887 (zur Beilage 25).

Prosim gospoda poročevalca za poročanje.

Poročevalec dr. vitez Bleiweis-Trsteniški:

Pri računskem sklepu porodniškega zaklada je razvidno, da je bilo pokritje višje za 127 gld. 63 kr., da je pa potreščina tudi v nekterih subrubrikah premalo proračunjena bila, tako n. pr. pri subrubriki „oskrbni troški za porodnice“ premalo za 314 gld. 98 1/2 kr., nekoliko tudi pri troških za povijala; pri prvi rubriki zaradi tega, ker je bilo več porodnic nego se je poprej mislilo in deloma tudi zato, ker se je pri tem zakladu ordiniralo preveč mesa in vina; v drugi subrubriki pa so se troški povišali za 170 gld., ker se je naenkrat pustilo narediti 200 povijal. Vsled tega pa se bode inventar pri tem zakladu nekoliko povišal. To tudi vidite pri razkazu imovine, ki se je pomnožila l. 1887. za 681 gld. 22 kr. Druzega nimam pri tem zakladu omenjati, torej predlagam v imenu finančnega odseka:

Slavni zbor naj tudi računski sklep porodniškega zaklada za l. 1887. odobri.

(Obvelja. — Angenommen.)

Deželni glavar:

13. točka dnevnega reda je:

13. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu najdeniškega zaklada za leto 1887. (k prilogi 26.).

13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Findelhausfondes pro 1887 (zur Beilage 26).

Prosim gospoda poročevalca za poročanje.

Poročevalec dr. vitez Bleiweis-Trsteniški:

O pokritji nimam ničesar omenjati. Pri potreščini je proračun bil prekoračen za 604 gld. 94 1/2 kr., in sicer zaradi tega, ker je bilo več najdencev pripeljanih iz Beča in se je tudi po deželi več izplačalo za najdence. Imovina se je znižala za 379 gld. 90 kr., ker je precej pasivnih zastankov.

Predlagam v imenu finančnega odseka:

Slavni zbor naj računski sklep najdeniškega zaklada za l. 1887. odobri.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sedaj imam v imenu finančnega odseka še predlagati resolucijo, o kateri sem že poprej govoril in ki meri na to, da se ne bode zopet prekoračil proračun zaradi preobilnega ordiniranja mesá in vina v dobrodelnih zavodih. Resolucija se glasi:

„Iz računskega sklepa dobrodelnih zavodov za leto 1887. je razvidno, da so se oskrbovalni troški za bolnike zaradi tega takó pomnožili, ker se je ordiniralo bolnikom v preobilni meri meso in vino. Deželnemu odboru se zatorej naroča, da ukaže vsem v deželni bolnišnici nastavljenim zdravnikom, da postopajo tudi v tem oziru kolikor le mogoče varčno, vedno ozirajoč se na ogromne troške, katere ima dežela vsako leto za dobrodelne namene.“

(Obvelja. — Angenommen.)

14. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji občine Dol v Kamniškem okraju za 500 gld. podpore.

14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Gemeinde Lustthal im Bezirke Stein um eine Subvention pr. 500 fl.

Poročevalec dr. vitez Bleiweis-Trsteniški:

Občina Dol je vložila prošnjo, da bi se za neko hirajočo žensko, katera biva sedaj v občini Raki v Krškem okraju, dajalo iz interkalarov hiralničnega zaklada 500 gld. Te ženske nikdo ne pozna. Toliko se je le konstatovalo, da je njena stara mati prišla iz Ljubljanske najdenišnice in bivala 12 let v Dolu, potem pa odšla. Hči njena je služila v Raki, je zbolela in je sedaj v tako slabem stanju, da jo mora

občina že dalje časa oskrbovati. Županstvo na Raki je naredilo račun za 516 gld. 20 kr. Prejšna leta se je ceneje oskrbovala, od l. 1887. sem pa po 40 kr. na dan, kar je pa vsakako predrago. Za 40 kr. se odda tudi lahko v hiralnico in našla bi tū gotovo boljše oskrbovanje. Občina Dol navaja v prošnji, da ni zmožna plačati te svote, da plačuje 1.974 gld. neposrednih davkov in da pobira v pokritje šolskih in občinskih troškov 32% naklado na neposredni davek. Ker občina torej teh 516 gld. 20 kr. ne more plačati, obrne se s prošnjo do deželnega zbora, da bi ta dovolil občini v povrnitev dolga za oskrbovanje Frančiške Vidmar po občini Raki iz interkalarov pri ustanovah za hirajoče znesek 500 gld.

Finančni odsek ni mogel priti do sklepa, že danes končno rešitev te prošnje priporočati deželnemu zboru. Pristojnost te ženske v občino Dol vender še ni dokazana, treba bode še poizvedeb, morebiti tudi posredovanja pri občini Raki. Vsekako je račun prevelik, na drugi strani pa mora občina Dol, če je ženska res tje pristojna, plačati primerno oskrbovalnino.

Iz teh razlogov predlaga finančni odsek:

Prošnja občine Dol za dovolitev podpore v poravnanje oskrbovalnih troškov se odstopi s priporočilom deželnemu odboru v primerno rešitev.

(Obvelja. — Angenommen.)

Deželni glavar:

Naznanjati mi je, da zboruje upravni odsek danes ob 4. uri popoldne, finančni odsek jutri ob 10. uri dopoldne in odsek za letno poročilo v četrtek 20. t. m. ob $\frac{1}{2}$ 7. uri zvečer.

Prihodnjo sejo odločim na petek, 21. t. m. in sicer na 10. uro dopoldne s sledečim dnevnim redom:

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Prosim gospode načelnike odsekov, naj gledajo na to, da bi vsi častiti odseki delovali tako marljivo, kakor finančni odsek.

Seja je sklenjena. — Ich schließe die Sitzung.

Konec seje ob 1. uri popoldne. — Schluß der Sitzung um 1 Uhr nachmittag.

